

Jornada IQS: "L'única resposta contra la postveritat és la 'parresia'"

Dg, 20/01/2019 per Catalunya Religió

(Glòria Barrete –CR) Fake News i postveritat són ja dos conceptes que han arrelat dins el nostre llenguatge. Semblen conceptes nous i moderns però la demagògia, la mentida, el mite, sempre han existit. L'any 2016 el diccionari Oxford escollia com a paraula de l'any 'Postveritat', i la definia com a "relatiu o referit a circumstàncies en què els fets objectius són menys influents en l'opinió pública que les emocions o les creences personals". La Jornada anual de l'[Institut Químic Sarrià](#), organitzada per la [Càtedra d'Ètica i Pensament Cristià](#) des de fa vint anys, ha posat enguany el focus en aquest concepte, la postveritat.

A través de tres ponències a càrrec del professor de la Universitat Pompeu Fabra, **Miquel Berga**, el professor de la Universitat Oberta de Catalunya, **Francesc Núñez**, i l'escriptor **Antoni Puigverd**, s'ha posat de manifest que la postveritat "sempre ha existit" i que per fer-hi front cal fer parresia, "posar-hi el cos, viure amb compromís, jugar-se la vida".

Així ho va fer **George Orwell** amb la seva obra. La clàssica distopia d'Orwell sembla escrita per a una època com la nostra, tot i que aviat complirà un segle. Orwell va ser menyspreat durant la seva època, titllat de boig, però va ser un escriptor que va fer 'parresia', va aprofitar a través de la seva obra per denunciar la mentida, la demagògia i el cinisme imperant de l'època. També **Maquiavel**, en ple segle XV, va afirmar que "la mentida és clau a la vida política". La postveritat sempre ha existit.

Però què hi ha de nou ara amb la realitat d'Internet?, s'ha preguntat el professor de la UOC, Francesc Núñez. La xarxa, explica, "fa possible la postveritat", compta amb uns mecanismes que generen com entenem la postveritat avui. "A Internet no s'assumeixen riscos", afirma, "són difícils els compromisos", però això no implica que el concepte sigui nou, ja que **Kierkegaard** ja deia fa 150 anys que "si no

posem el cos no hi ha veritat, que s'ha perdut l'esfera ètica, la dimensió religiosa de la vida".

Núñez ha expressat al llarg de la seva ponència el concepte clau contra la postveritat, "la parresia". Un concepte de Michel de Foucault rescatat del grec i que vol dir "dir-ho tot, voluntat de dir la veritat". Núñez explica que implica posar la meua condició, "hi crec, i m'hi jugaria la vida". De fet el **papa Francesc**, recorda Núñez, no fa gaire també va afirmar que "el millor camí cap a la santedat és la parresia, donar la vida".

"L'única resposta contra la postveritat és la parresia", ha afirmat, "posar-hi el cos". I què vol dir posar-hi el cos? Per a Núñez té a veure entre diferenciar el real i el virtual, i el que és real es posa de manifest sovint amb l'absència. Imaginem, demana el professor, un gran arbre on hi habiten éssers vius diversos. "Un dia ens assabentem que el talen, ja no hi és, tots veiem que no hi és, hi havia allò real i ara ja no. Amb la seva absència se'ns fa present".

Amb la postveritat tot això es fulmina. "La postveritat és una manera de mentir que es nodreix d'un sistema amb quatre mecanismes", explica. Els quatre mecanismes són el dinamisme de la informació infinita, que implica que en un any actualment a la xarxa es produeix la mateixa quantitat de brossa com fins ara la humanitat havia creat; també el dinamisme de la distracció, que recorda que el cervell és mal·leable; també compta amb el dinamisme de la personalització, i, per últim, amb el dinamisme del flux, "hi ha una quantitat aberrant d'informació".

Per a l'escriptor Antoni Puigverd la postveritat, tal com afirmava **Hanna Arendt**, té una característica principal, "aïlla de la veritat, fa possible crear una altra realitat", i això promou el nihilisme i relativisme contemporanis.

S'ha passat, afirma Puigverd, de la sobreexplotació del treball a convertir el treballador en consumidor. Alhora, el consum l'atrapa, l'esclavitza, i actualment el consumidor es transforma en productor gratuït.

L'humanitat es recrea en ella mateixa, com afirma **Yuval Harari** en el seu llibre 'Homo Deus', on explica com es podrà a través d'algoritmes no només manipular políticament sinó ficar-se dins el nostre pensament, fent-nos uns titelles. "Una humanitat que es transforma en Déu", ha afirmat Puigverd, i en què la comunicació juga i ha jugat un paper cabdal.

El periodisme, ha recordat l'escriptor, es va iniciar a l'Edat Mitjana amb els joglars, i continua la seva evolució fins al punt àlgid del cas Watergate on es passa a un periodisme "que és una lluita per explicar la veritat". La realitat s'explica aleshores i avui narrativament, i "sovint s'esvaeix la diferència entre ficció i realitat". Però de mentides, *fake news*, i demagògia sempre hi ha hagut. Cal aleshores persones i personatges que no tinguin por a defensar la veritat, tot i que costi la vida o la llibertat.

Per a Puigverd, el personatge de Filosè, pot ser exemple de parresia. El tirà de Siracusa es vantava de la seva pròpia genialitat com a poeta, però **Filosè** l'escoltava sense entusiasme i, forçat a donar la seva opinió com a poeta, va gosar dir que els versos del tirà li semblaven dolents. Dionís el va fer tancar a la presó. Quan en va sortir, el tirà el va tornar a sotmetre a un dels seus recitals per veure si Filosè s'havia redimit amb el càstig. Quan li va demanar, altra vegada, l'opinió, el

coherent Filosè, en lloc d'emetre un judici, va ensenyar directament els canells i va dir "Torneu-me a la presó."

Un exemple de personatge que posa per davant la veritat, però no l'únic, ja que Puigverd també ha volgut recordar al poeta rus **Mandelxtam**, condemnat per escriure un breu Epigrama contra Stalin de setze versos.

Per a Puigverd la postveritat "és com la mentida que vols escoltar", i això "sempre ha existit". Davant del concepte l'escriptor recomana posar en pràctica les virtuts romanes, "practicar-les individualment, com una mena de resistència íntima", que potser no arriba a la radicalitat de parresia, però s'hi acostava. Les virtuts, diu ell, compten amb l'auctoritas, l'humor, la clemència, la dignitat, la tenacitat, la templança, la gravitas, la civilitat, la prudència i la veritas, "que es tradueix com a honestat".